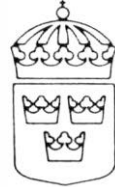

Motion till riksdagen

1988/89:So29

av Karin Israelsson (c)

med anledning av prop. 1988/89:130 om
socialstyrelsens framtida roll, uppgifter och
inriktning

Mot.
1988/89
So29—35

Socialstyrelsens arbetsuppgifter har diskuterats och förändrats alltsedan omorganisationen inleddes 1980. Enligt det propositionsförslag som låg till grund för den förändringen skulle socialstyrelsen, som central myndighet för socialtjänsten och hälso- och sjukvården, företräda statsmakternas intresse, dvs. ett riksentresse. Socialstyrelsen skall delstolka och vidareutveckla statsmakternas mål och utifrån sina erfarenheter från verksamheten inom sociala sektorn lämna underlag till regeringen om förändrade mål. Vidare skall socialstyrelsens arbetsuppgift också i ökad utsträckning innebära samordning och utvecklingsarbete och en minskning av detaljerad tillsyn och kontroll.

Med den förändrade lagstiftningen inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten och omsorgerna har detta varit möjligt. Under de år som följt efter omorganisationsbeslutet 1980 har verksamheten successivt förskjutits från traditionell myndighetsutövning och detaljreglering till uppföljning, planering, kunskapsutveckling och kunskapsförmedling.

I nu föreliggande omorganisationsförslag påtalar statsrådet att socialstyrelsen haft svårigheter att leva upp till 1980 års intentioner. Allt för många arbetsuppgifter är detaljreglerade av författningar och allt för många ärenden rör enskilda patienter eller enskilda befattningshavare inom vården. Uppföljning och utvärdering har inte givits tillräckligt utrymme. Det kan från denna utgångspunkt då vara naturligt att det inledda omorganisationsarbetet fortsätter med den inriktning som angavs vid 1980 års beslut rörande omorganisation.

I propositionen framhålls att socialstyrelsen trots begränsade resurser skall vara ett expertorgan som skall biträda regeringen när det gäller medicinska och sociala frågeställningar. I det sammanhanget verkar det då märkligt att regeringen i socialdepartementet omger sig med egna expertorgan med sammanfallande arbetsuppgifter, eller uppgifter som rätteligen borde tillhöra socialstyrelsens verksamhetsområde. Exempel på sådan verksamhet är statens beredning av medicinsk metodik (SBU), AIDS-delegationen, AN-rådet. Om dessa organ överfördes till socialstyrelsen skulle resurser kunna samordnas och verksamheten förbättras.

Jag anser det därför riktigt att AN-rådet överförs till socialstyrelsen som propositionen föreslår, dessutom anser jag att SBU samt AIDS-delegatio-

nen under planeringsperioden också överförs till socialstyrelsen. Detta skall ges regeringen till känna.

Mot. 1988/89
So29

Tillsyn

Propositionen föreslår att socialstyrelsens funktioner skall renodlas. Huvuduppgiften bör vara tillsyn samt kunskapsutveckling. Denna kunskapsutveckling är viktig, såväl inom hälso-sjukvårdssektorn som inom sociala sektorn. Det är då också naturligt att följa folkhälsoläget i landet. Det kan från den synpunkten vara svårförståeligt att man inom socialdepartementet bedriver samma sorts verksamheter som åligger socialstyrelsen i form av utvärdering av hälsoläget. Skall socialstyrelsen få möjligheter att utveckla sina utvärderingsmetoder finns det ingen anledning att regeringen bedriver likartad verksamhet inom samma sektor. Det kan bara tolkas som att regeringen inte litar på socialstyrelsen som expertorgan.

Skall socialstyrelsen få denna status måste även resurser, både personella och ekonomiska, finnas för denna verksamhet. Det faller sig då naturligt att de medel som i dag disponeras av regeringen för utvecklingsarbete överförs till socialstyrelsen. Visserligen säger propositionen att det är regeringen som beslutar om handläggningen av dessa medel, men jag anser att riksdagen måste få uttala sin mening även i denna fråga.

Förebyggande arbete

En stor brist i propositionsförslaget är den nästan obefintliga inriktningen på förebyggande arbete som anges. Skall sjukvårdskostnader kunna minskas och skall socialtjänsten ge bättre utbyte, måste hela socialstyrelsens arbetssätt präglas av de förebyggande insatser som måste tillskapas.

Vi kommer aldrig att få ett bra hälsoläge om huvudinriktningen för socialstyrelsens arbete skall vara att utvärdera och undersöka redan gjorda arbetsinsatser. Hela vårt socialförsäkringssystem måste prövas ur förebyggande synpunkt. Vi kommer inte att klara av de vårdbehov som föreligger inom äldreomsorg, barnomsorg och vård om inte det förebyggande arbetet begränsar behov av vårdinsatser. Primärvårdens utveckling och satsningar på prevention skapar förutsättningar för bättre resurser på sikt till en breddning av vårdutbudet.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, föreslås i propositionen få en fristående ställning i förhållande till socialstyrelsen. För verksamheten skall även fortsättningsvis bidrag lämnas via statsbudgeten. För en organisation med den viktiga uppgiften att förmedla basfakta och följa och informera om förändringar på drogområdet, måste också garantier ges för en kontinuerlig verksamhet. Det är därför viktigt att det i övergångsskedet finns tillräckligt med medel för att klara omorganisationen. Det är även viktigt att CAN:s verksamhet under den närmaste framtiden får behålla den tänkta organisationsformen och de medel som behövs för ett kvalitativt högt stående basfaktainsamlade rörande drogområdet.

Nykterhetsrörelsens landsförbund har i en uppvaktning i en skrivelse begärt, att en särskild myndighet skall inrättas med ett särskilt ansvar för de

alkoholpolitiska frågorna. Alkoholen står för de största skadorna både när det gäller hälso- och sjukvård som när det gäller socialtjänsten. Det vore då fel om inte denna del beaktades på ett särskilt sätt i den nya organisationen av socialstyrelsen. Tyvärr vill inte föredragande statsråd för närvarande förorda en ny myndighet med ett särskilt ansvar för den samlade alkohol- och narkotikapolitiken. För att då förbereda en sådan myndighet finns det starka skäl för att inom den nya organisationen tillskapa en enhet med detta ansvar. Inte minst en satsning på förebyggande insatser med stor tyngd, uppföljning, initiativ och kunskapsförmedling när det gäller vård kan ses som ett bra sätt att med kraft driva dessa frågor.

Enligt propositionen finns det förslag på en tänkt organisation med nio enheter, där alkohol- och drogfrågorna utgör en liten del av innehållet i den enhet som arbetar med förebyggande insatser. Jag anser med de erfarenheter som kan redovisas, med en integration av dessa frågor i socialtjänstens övriga uppgifter, att frågorna då försvinner och andra verksamheter prioriteras. Detta har vi inte råd med idag om vi skall kunna fullfölja riksdagens beslut om en minskad totalkonsumtion av alkohol fram till år 2000.

Vill regeringen verkligen verkställa det beslutet måste det också skapas resurser för detta. Jag anser därför att riksdagen bör ge regeringen till känna att det i den nya organisationen bör ingå en enhet med inriktning på förebyggande och behandlande insatser på det alkohol- och drogpolitiska området.

Den nu pågående debatten rörande fosterdiagnostik, senaborter och vård av för tidigt födda barn kräver stora insatser från en expertmyndighet. Dessa frågor måste ges ett stort utrymme i den förebyggande verksamheten. Även de allt högre abortalen måste beaktas med initiativ att förebygga att abort blir det alternativ som står till buds. Det är dessa aborttal som måste förebyggas och där skall socialstyrelsens roll vara självklart ledande med initiativ till det arbete som skall bedrivas av huvudmännen.

Socialtjänstpersonalen i Köpenhamn

Enligt föreliggande förslag skall socialstyrelsen inte befatta sig med enskilda ärenden. Av den anledningen föreslås att de socialarbetare som nu tjänstgör i Köpenhamn inte längre skall vara anställda av socialstyrelsen. Detta ligger väl i linje med den nya inriktningen. Tyvärr finns det för närvarande inga förslag på hur denna verksamhet skall bedrivas i fortsättningen. De arbetsuppgifter dessa socialarbetare utför gagnar hela landets kommuner. Genom det agerande dessa socialarbetare har, sänds många svenskar hem ifrån den destruktiva Köpenhamns-miljön. Det är därför inte logiskt att någon enskild kommun, t.ex. Malmö, skulle ta över deras arbetsuppgifter då de med den anställningsbakgrunden inte kan agera i förhållande till övriga kommuner. Bristen på anslag till denna verksamhet innebär att socialstyrelsen får bekosta dessa befattningshavare utan att erhålla särskilda medel för den viktiga verksamheten.

Jag vill i avvaktan på en förändring, tills vidare låta dessa två socialarbetarbefattningar ligga kvar i socialstyrelsens verksamhet samt att detta beaktas i det kommande budgetförslaget. På sikt kan anställningarna eventuellt

knytas till länsstyrelsen i Malmöhus län. Det finns dock för dagen ingen möjlighet att besluta om detta då förhandlingar inte inletts.

Mot. 1988/89
So29

Regionala enheter

Förslaget om en utlokalisering av viss verksamhet i lokala enheter är ett bra sätt att sprida kunskapsförmedling och att minska organisationens storlek i Stockholmsområdet. På sikt bör ytterligare arbetsuppgifter kunna fördelas ut till dessa regionala enheter så att de får en verklig möjlighet till hög kompetens. Propositionen beskriver inte särskilt tydligt hur dessa enheter skall organiseras och vilka orter som kommer i fråga. Lämpligt är att samordna deras lokalisering till regionsjukvårdens centralort.

När det gäller vilka enskilda ärenden som skall handläggas regionalt, vill jag peka på de risker det kan medföra i kontrollen av sjukvårdsmateriels tillförlitlighet om det inte utbildas en praxis som är likvärdig över landet. Dessa uppgifter bör alltså förankras, dels för kunskapsåtergivning, dels för likvärdig behandling. Detta bör ges regeringen till känna.

Verksledning

Förslaget om en generaldirektör och tre överdirektörer är unikt för statliga verksledningar. De arbetsuppgifter som enligt förslaget skall ligga på de tre överdirektörerna består i att en bör ha huvudansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor, en för socialtjänstfrågor och en för administrativa och juridiska frågor. Vilken ställning de olika enhetscheferna med denna bakgrund skall få är inte heller klart utsagt, utan det anges att detta skall ges som uppdrag till generaldirektören att organisera. Jag anser att dessa tre befattningshavare kommer att få svårigheter med gränsdragningsproblem till de olika enheterna. Det blir onekligen ett organisationssteg till mellan generaldirektören och enhetscheferna med dessa tre befattningshavare. Jag anser att nuvarande organisation med en generaldirektör och en överdirektör samt med kompetenta befattningshavare som enhetschefer mycket bättre ger styrningsmöjligheter för generaldirektören. Jag anser att detta skall ges regeringen till känna.

Omorganisationens ledning

Vid en så stor förändring av en myndighets arbetsinriktning och organisation som den nu föreslagna, anser vi från centerns sida att detta bör ske med en bredare gruppberedning. Jag anser att en parlamentariskt tillsatt grupp bör besluta om den framtida organisationen i samarbete med socialdepartementet och socialstyrelsen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är viktigt att den nya organisationen verkligen genomförs så att socialstyrelsen blir en tillsynsmyndighet över de kommunala huvudmännen, samt även utövar tillsyn över regeringens sätt att hantera hälso- och sjukvårdsfrågor samt socialtjänstfrågorna. För att kunna utföra dessa uppgifter krävs även att tillräckliga resurser ges under omorganisationen, för att möjliggöra denna organisation med en bred kompetens inom alla områden. Detta bör ges regeringen till känna.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överförande av AIDS-delegationen samt statens beredning av medicinsk metodik till socialstyrelsen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande överföring av medel från socialdepartementet till socialstyrelsen för utvecklingsarbete,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande CAN:s verksamhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ~~en~~enhet inom socialstyrelsen med övergripande ansvar för alkohol- och drogfrågor,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialstyrelsens roll i det förebyggande och kunskapsförmedlande arbetet rörande aborter, fosterdiagnostik och vård av för tidigt födda barn,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialstyrelsens fortsatta huvudmannaskap för socialarbetarna i Köpenhamn,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande de regionala enheternas kunskapsåterföring i tillsyns- och kontrollärenden,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande verksamhetens sammansättning med en överdirektör,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en parlamentarisk grupp för beredning av den framtida organisationen av socialstyrelsen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande resurser till socialstyrelsens omorganisation.

Stockholm den 13 april 1989

Karin Israelsson (c)